

Abbaye Saint-Joseph de Clairval

F – 21150 Flavigny-sur-Ozerain

Estimat amic de l'Abadia de Sant Josep,

DUES nenes sudaneses de set i dotze anys, plenes de vida, passegen pel camp tot jugant. La naturalesa, el futur, tot els somriu en la primavera de llur vida. Res fa preveure un esdeveniment tràgic. En aturar-se per a recollir unes herbes per a cuinar, veuen, de sobte, dos homes que se'ls hi acosten. Un es dirigeix a la més gran, demanant-li com a favor que deixi anar a la petita cap al bosc per a buscar un paquet oblidat. La menuda, innocent, fa el que li demanen i va cap al bosc amb els dos homes. En arribar-hi, s'adona que no hi ha cap paquet. Ambdós se li apropen i l'amenacen, un amb un ganivet i l'altre amb una pistola: «Si crides, et matem! Vine, segueix-nos». Aterroritzada, la petita intenta cridar però no ho aconsegueix. Més endavant, els segrestadors li pregunten com es diu; petrificada per la por, és incapaç de respondre. «Bé –diuen–, t'anomenarem Bakhita, que vol dir “la qui té sort”, ja que, realment, tens sort». En la intencionalitat d'aquells homes, hi havia maldat en dir “sort” el que era una gran desgràcia. Però als ulls de Déu, que dirigeix tots els esdeveniments pel bé dels escol·lits, era realment una sort inaudita per a la Bakhita.

Bakhita neix al Sudan cap a l'any 1869 en el si d'una família amb vuit fills, de la tribu nubiesa dels Dagi; els seus primers anys els passa a Olgossa, petita població del Darfur propera al Mont Agilerei. Sent encara molt petita, la germana gran va ser segrestada pels traficants d'esclaus i ja mai més la veuriem. Ara li ha tocat a ella de ser conduïda dies i dies, a marxa forçada, per camins difícils, amb altres persones que, com ella, seran venudes com esclaves. Serà comprada i revendida fins a cinc vegades en els mercats del Obeid i Khartum. Servirà a diferents amos durant uns dotze anys, havent de patir terribles sofriments. Amb un d'aquells amos, especialment cruel, cada dia era fuetada fins a sagnar; un altre, la sotmetrà als tatuatges destinats als esclaus. L'operació consisteix a traçar, amb una fulla d'afaitar, dibuixos als pits i al ventre. A les ferides obertes, immediatament, hi posen sal per a retardar la cicatrització i fer visible el tatuatge. D'aquells maltractaments, Bakhita conservarà 144 cicatrius durant la resta de la seva vida.

Dins meu

Malgrat els maltractaments, la Bakhita es mostra addicta als seus amos. Mai menja abans que ells, malgrat estigui famolenca. S'esforça en executar fidelment les ordres rebudes, per molt dures i contradictòries que siguin. Més tard, quan li pregunten si actuava així per Déu, respondrà: «Llavors no coneixia cap Déu. Actuava així perquè sentia dins meu que calia fer-ho així». Bakhita obeïa la seva consciència, il·luminada per la llei natural inscrita en el cor de l'home: «En un

lloc de la consciència, l'home descobreix l'existència d'una llei que ell no ha creat, però que cal obeir - explica el Concili Vaticà II-, i la seva veu ressona, quan és necessari, en la oïda del seu cor advertint-li que ha d'estimar i practicar la bondat, i evitar les males accions. En efecte, l'home té una llei escrita per Déu en el seu cor. L'obediència a aquesta llei constitueix la dignitat humana, i aquesta mateixa dignitat serà qui el jutgi. La consciència és el centre més secret i el santuari de l'home, on es troba la intimitat amb Déu. La veu de Déu ressona en el recinte més íntim de la consciència» (*Gaudium et spes*, núm. 16).

Uns mesos després de ser tatuada, el seu amo, oficial de l'exèrcit turc, es veu obligat a tornar al seu país. No podent endur-se els esclaus, es disposa a vendre'ls. Sortosament, Bakhita és comprada, en 1883, pel cònsol d'Itàlia a Khartum, Callisto Legnani. Ella contarà referent a això: «El nou amo era bastant bo i sentia afecte per mi. Ja no em vaig sentir escridassada, ni fuetada, ni castigada, de manera que, davant d'aquesta situació, em costava creure que pogués existir tanta pau i tranquil·litat». Per primera vegada, des del dia que havia estat segrestada, la Bakhita ja no té por. Rebia un tracte amable, cordial. A la casa del cònsol coneix la serenitat, l'afecte i moments d'alegria, malgrat la nostàlgia per la seva família, perduda per sempre.

L'any 1885, uns esdeveniments polítics obliguen el cònsol a tornar a Itàlia. Bakhita desitja continuar al seu servei i ell se l'endú cap a Itàlia. A l'arribada del diplomàtic a Gènova, un amic li confia el desig de la seva

esposa, embarassada, de tenir una serventa que l'ajudi. El cònsol accedeix a la petició i Bakhita entra en una nova família, els Michieli. Quan neix la nena, Bakhita s'encarrega de la seva educació. Passat un temps, ambdues són confiades a les Filles de la Caritat, les Serventes Germanes Canosianes, de l'institut catecumenal de Venècia. Un amic mostra a Bakhita un crucifix de plata. En el moment de donar-li-ho, el besa respectuosament explicant-li que Jesucrist és el Fill de Déu i que va morir per nosaltres. Bakhita no comprèn el sentit d'aquestes paraules. Poc després, amb les Germanes, aprèn a conèixer Déu. Al qual sentia en el seu cor des de la infància. Un dia escriurà: «Veient el Sol, la Lluna i les estrelles, em preguntava a mi mateixa: “Qui serà l'Amo d'aquestes coses tan belles?”. I sentia enormes ganes de veure'l, de conèixer-lo i d'honrar-lo».

Un “Paron” ben diferent

En la seva encíclica sobre l'esperança cristiana, *Spe salvi*, del 30 de novembre de 2007, el Papa Benet XVI evocava el camí espiritual de Bakhita: «Aquí, després dels terribles «amos» dels quals havia estat propietat fins aquell moment, Bakhita va arribar a conèixer un «amo» totalment diferent –que va anomenar Paron, en dialecte venecià que ara havia après–, ja coneixia el Déu viu, el Déu de JESUCRIST. Fins aquell moment només havia conegut amos que la menystenien i la maltractaven “o en el millor dels casos...”, la consideraven una esclava útil. Ara sentia a dir que hi havia un «Paron» per sobre de tots els amos, el Senyor de tots els senyors, i que aquest Senyor era bo, la bondat en persona. Es va assabentar que aquest Senyor també la coneixia, que l'havia creat a ella, també, i l'estimava! També ella era estimada pel «Paron» suprem, davant el qual tots els “amos esclavistes” només són uns miserables servents. Ella era coneguda, estimada, i esperada. El seu Paron havia afrontat personalment el destí de ser maltractat i ara l'esperava «a la dreta de Déu Pare». En aquest moment va tenir esperança; no només la petita esperança de no tornar a trobar amos cruels, sinó la gran esperança: “Sóc definitivament estimada, i passi el que passi, aquest Amor m'espera. Per això la meua vida és bonica”. A través del coneixement d'aquesta esperança es va “alliberar”, ja no es sentia esclava sinó filla lliure de Déu» (núm. 3).

Bakhita segueix les etapes del catecumenat. Just en aquell moment, la senyora Michieli, a punt de seguir el seu marit que ha de tornar a l'Àfrica, pretén recuperar la serventa. En virtut de la llibertat que li dona la llei italiana, Bakhita manifesta la seva renúncia a tornar al seu país, perquè desitja quedar-se amb les Germanes Canosianes per acabar amb elles la seva formació cristiana. «No puc tornar a l'Àfrica –diu–, perquè si ho fes

significaria abandonar la meua fe en Déu. Estimo molt la meua mestressa i la seva filla, però no puc perdre Déu. Per això he decidit quedar-me». El 9 de gener de 1890, Bakhita rep, de mans del patriarca de Venècia, els Sagraments de la iniciació cristiana: Baptisme, Confirmació i Eucaristia, amb el nom cristià de Josefina. Segons un testimoni que participa al convit que segueix la cerimònia, Bakhita se la veu diferent, transmutada: «Parlava poc, però la seva mirada, les seves paraules i els seus gestos, irradiaven felicitat, un benestar intransferible». A partir d'aquell moment, freqüentment, es veurà a la Bakhita besar la pila baptismal dient: «Aquí és on em vaig convertir en filla de Déu». Dia rere dia, creix en ella una immensa gratitud envers Déu el qual no ha deixat mai de donar-li la mà per a conduir-la fins a Ell. Josefina ha experimentat la veritat de les paraules de sant Pau: *Tot contribueix al bé dels qui estimen Déu* (Rm 8, 28). En efecte, una anàlisi superficial dels esdeveniments és incapaç d'explicar el destí de Bakhita, doncs només la fe li dona sentit. Com segueix dient Benet XVI: «No són els elements del cosmos, les lleis de la matèria el que en definitiva governa el món i l'home, sinó que és un Déu personal que governa les estrelles, és a dir, l'univers; l'última instància no són les lleis de la matèria i de la evolució sinó la raó, la voluntat, l'amor: una Persona. I si coneixem aquesta Persona, i Ella a nosaltres, llavors l'inexorable poder dels elements materials ja no és l'última instància. Ja no som esclaus de l'univers i de les seves lleis, ara som lliures. En l'antiguitat, aquesta presa de consciència va determinar els esperits sincers que estaven en procés de recerca. El cel no està buit. La vida no és el simple producte de les lleis i de la casualitat de la matèria, sinó que en tot, per sobre de tot, hi ha una voluntat personal, hi ha un Esperit que en Jesús s'ha revelat com a Amor» (*Spes salvi*, núm. 5).

Tot per a Déu

Després de ser batejada, Bakhita prossegueix la seva formació en la fe, i aviat escolta la veu del Senyor que la crida a consagrar-se totalment a Ell. El 7 de desembre de 1893, és admesa al noviciat de les Germanes Canosianes, i el 8 de desembre de 1896, professa els seus primers vots religiosos, amb el nom de sor Josefina. Així es consagra totalment a qui ella anomena familiarment «El meu Amo». Abans de ser admesa a la professió, i a fi de certificar que demana lliurement aquest compromís, és interrogada, segons el costum, pel patriarca de Venècia, el cardenal Sarto, futur Papa sant Pius X. Després d'escoltar-la, el prelat li diu amb un bell somriure: «Pot professar sense cap temor. Jesús us estima. Estimi'l i serveixi'l sempre com ho ha fet fins a ara».

Uns anys més tard, una alumna italiana li preguntà a Bakhita què faria si es trobés per casualitat amb els qui l'havien segrestada. Ella respon sense dubtar: «Si em trobés amb els traficants d'esclaus que em van segrestar, i fins i tot amb els que em van torturar, em posaria de genolls i els besaria les mans. Sense el que em va succeir, com hauria pogut ser cristiana i religiosa?». Lluny de donar vida al sentiment d'odi envers els qui l'esclavitzaren, Bakhita s'esforça per excusar-los. Com Nostre Senyor en la Creu, prega per ells, *perquè no saben el que fan* (Lc 23, 34). Un dia, quan algú al·ludeix als seus segrestadors, ella diu: «Sento compassió per ells. Ignoraven sens dubte l'angoixa que em van generar. Ells eren els amos, i jo l'esclava. D'igual manera que ens és natural fer el bé, així era natural per a ells fer el que van fer amb mi. Ho van fer per hàbit, i no per maldat».

La sorprenent actitud d'aquesta noia dona testimoni de la presència amorosa de Déu en un món injust, massa freqüentment. Amb motiu d'una visita a la illa de Gorea a l'altura de Dakar (Senegal), el 22 de febrer de 1992, el Papa Joan Pau II evocava els milions d'africans deportats per a ser venuts a Amèrica: «Durant tot un període de la història del continent africà, homes, dones i nens negres van ser portats aquí, arrencats de la seva terra i separats de les seves famílies per a ser venuts com a mercaderia. Aquests homes i dones han estat víctimes d'un vergonyós comerç en el qual han pres part persones batejades que no han viscut segons la seva fe. Com oblidar els enormes sofriments infligits a la població deportada del continent africà, menystenint els drets humans més elementals? Com oblidar les vides humanes aniquilades per la esclavitud? Cal confessar amb tota veritat i humilitat aquest pecat de l'home contra l'home, aquest pecat de l'home contra Déu. Què n'és de llarg el camí que la família humana ha de recórrer, abans que els seus membres aprenguin a mirar-se i respectar-se com imatges de Déu; fins a estimar-se com fills i filles del mateix Pare celestial!».

Encara avui

Però tal mena de crims no pertanyen únicament al passat. En els nostres dies, l'esclavitud, sota diferents formes, és una plaga de la societat. El Concili Vaticà II afirma amb força: «Tot allò que viola la integritat de la persona, com la mutilació, les tortures corporals o psicològiques, fins i tot els intents de coacció mental; tot el que ofèn la dignitat humana, com les condicions infrahumanes de vida, les detencions arbitràries, les deportacions, l'esclavitud, la prostitució, el tràfic de blanques i d'infants, així com certes condicions ignominioses de treball, en les quals l'obrer és tractat com a instrument de rendiment, sense consideració per llur

personalitat lliure i responsable; aquestes i altres pràctiques, en veritat, són malvades i perverses. Així com corrompen la civilització, deshonren a qui les practiquen, més que no pas els qui les sofreixen, i insulten greument l'honor del Creador». (*Gaudium et spes*, núm. 27).

Enviada en 1902 a Schio, al Nord d'Itàlia, sor Josefina assumeix allí diverses responsabilitats: cuinera, bugadera, brodadora i portera. Fent de cuinera, es desfà en atencions per a tothom, sobretot pels malalts per qui prepara plats apetitosos: el seu desig és estimar i servir per amor a Crist. A la porteria, té una atenció especial per la canalla, li agrada molt beneir-los afectuosament, imposant-los-hi les seves mans. Amb el seu to de veu amable, "la marona negra", com l'anomenen, es mostra propera als petits, acollidora amb els pobres i els que sofreixen i encoratjadora, motivadora per a tots els qui truquen a la porta del convent. Fidel en la seva recerca de trobar Déu en les tasques humils de la vida quotidiana, aquesta monja té un cor d'apòstol. Amb motiu de la seva professió religiosa, va escriure la següent oració: «Estimadíssim Senyor, que n'ets de bo! Tant de bo pogués volar fins a l'Àfrica i proclamar ben alt a tot el meu poble, la teva bondat amb mi. Quantes ànimes escoltarien la meua veu i girarien el seu rostre cap a tu! Benaurat, Senyor, que també ells et coneguin i t'estimin!». Benet XVI posa de manifest aquest esperit missioner quan diu que sor Josefina «va intentar, sobretot, en diversos viatges per Itàlia, exhortar a la missió, i que sentia el deure difondre l'alliberament que havia rebut gràcies a la trobada amb el Déu de Jesucrist; que l'havien de rebre d'altres, el més gran nombre possible de persones. L'esperança que en ella havia nascut i que l'havia «alliberada» no podia guardar-se-la per a ella sola; aquesta esperança havia d'arribar a molts, havia d'arribar a tothom» (*Spe salvi*, núm. 3).

Els autèntics pobres

L'any 1935, la seva superiora li demana que es desplaci a diferents convents de la congregació per a donar testimoni davant les altres germanes, sobre les meravelles que Déu ha fet amb ella. De naturalesa tímida i profundament humil, no mostra entusiasme pel projecte, però accepta per esperit d'obediència. El seu missatge consisteix a animar les germanes a la santedat, a la gratitud per tantes gràcies rebudes i, també, a resar per totes les ànimes que encara no han tingut la sort de conèixer Jesucrist. Després de sentir el seu testimoni, algunes vegades rep mostres de compassió. Ella explica: «Sovint la gent em diu: "Pobra! Pobra!". Però jo no en sóc de pobra, perquè sóc del Amo i visc a casa seva. Són "pobres" els que no són d'Ell». Entre 1936 i 1938, la mare Josefina exerceix les funcions de portera en el noviciat de Milà, on té ocasió de formar

les novícies i llurs famílies. Per als que tenen dificultats a assumir que les seves filles parteixin com a missioneres cap a un país llunyà, sempre troba paraules que les reconfortin: «Quants africans acceptarien la fe si hi hagués missioners per a predicar-los el nom de Jesucrist, el seu amor per nosaltres i el seu sacrifici redemptor per les ànimes!»...

L'any 1943, la comunitat i la població de Schio celebren els cinquanta anys de professió de la mare Josefina. Poc després, la seva salut minva i es veu confinada en una cadira de rodes. Una vegada, un prelat li pregunta què fa asseguda en aquesta cadira. Respon: «Que què hi faig? Exactament el mateix que vostè: acceptar la voluntat de Déu». Un dia, el metge li cita el passatge del Càntic dels Càntics (1, 4), *Nigra sum, sed formosa*, i li explica el seu significat: «La meua pell pot ser negra, però la meua ànima és bella i plena de goig». La mare Josefina respon: «Oh, si nostre Senyor pensés això de mi quan ens trobem!». Ella desitja aquesta trobada: «Quan s'estima molt a una persona, el desig és tan gran d'estar amb ella. Així doncs, per què tenir por de la mort? Ella ens condueix a Déu». I als qui li fan el comentari que el Judici de Déu té quelcom de terrible, ella els diu: «Feu ara el que hauríeu volgut fer llavors. Som nosaltres mateixos els que preparem el nostre judici».

Aquesta confiança ferma, convençuda, l'ajuda a suportar els darrers sofriments. En la seva agonia, reviu els terribles anys d'esclavitud, i suplica en diverses vegades a la infermera que la assisteix: «Afluixeu una mica les cadenes... em fan mal». Les últimes paraules de Bakhita-Sor Josefina foren: «Nostra Senyora, Nostra

Senyora!». Això, i el seu últim somriure, donen testimoni de la seva trobada amb la Mare del Senyor. Fou el 8 de febrer de 1947 en el convent de Schio. La comunitat l'acompanyava resant, i una multitud va acudir ràpidament per a veure per última vegada la "marona negra" i per a demanar-li protecció des del Cel.

Quelcom essencial

L'1 d'octubre del 2000, la mare Josefina Bakhita va ser canonitzada per Joan Pau II, i el 2007, Benet XVI la va proposar com a exemple de l'esperança en la seva encíclica *Spe salvi*. Aquesta encíclica conté, a més a més, un aclariment que mereix una atenció especial: «Voldria afegir encara –diu el Papa– una petita observació que no és insignificant sobre els esdeveniments de cada dia. La idea de poder oferir les petites dificultats quotidianes, que ens afligeixen una vegada i una altra vegada, com fiblades més o menys molestes, donant-los així un sentit. Era part d'una forma de devoció molt difosa fins no fa gaire temps, i avui dia potser menys practicada. En aquesta devoció hi havia, sens dubte, coses exagerades i fins i tot podria ser que mal-sanés, però convé preguntar-se si potser implicava quelcom d'essencial que pogués ser-nos d'ajuda. Què vol dir "oferir"? Aquestes persones estaven convençudes de poder encaixar les seves petites penes en la compassió de Crist, que així entraven a formar part d'alguna manera del tresor de la compassió que tant necessita el gènere humà. D'aquesta manera, també les petites contrarietats quotidianes podrien tenir sentit i contribuir a fomentar el bé i l'amor entre les persones. Potser ens haurem de preguntar realment, si això no pot ser una perspectiva sensata, també, per a nosaltres» (núm. 40).

Amb la llum d'aquest delicat suggeriment del Sant Pare, i guiats per Maria, l'estrella de l'esperança, podrem fer el camí de la vida amb seguretat.

Bona tardor a tothom!

Dom Antoine Marie, o.s.b.

Si és la primera vegada que vostè rep aquesta carta espiritual i vol seguir rebent-la, envii'ns les seves dades completes. Li agrairíem també que ens enviés adreces de persones que podrien llegir la nostra carta amb profit.

Ajudes :

- Xecs ordinaris a nom de 'Abbaye St. Joseph de Clairval'
 - Per mitjà del seu propi Banc, ingressos en el nostre compte:
Abbaye St. Joseph de Clairval C.C.C. 2104 - Of.: 3335 - D.C.: 07 - N°: 9113949609 (Caixa Duero).
 - Targeta de crèdit (Visa, CB, Mastercard) consulti la nostra pàgina web: <http://www.clairval.com/>
- Fax: 00 33 3 80 96 25 29 – E-mail: abadia@clairval.com – <http://www.clairval.com/>